

## Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A NAGYSIMONYI AUT. ORTH. IZR. HITKOZSÉG kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Fizetés havi 100 pengő. Pályázótól megkívánlatatik, hogy három orth. rabbitól képsítése és magyar állampolgár legyen. Családi állapot és életkor megjelölendő. *Próbára csakis meghívottaknak lesz az utiköltség megtérítve.*  
Kóhn József  
hitk. elnök

**Utazók figyelmébe!**  
Nagy doboz már Pengő 1.20-tól.  
Viszonteladónak áronedmény.  
Ugyanott **cukorbeteg**,  
részére mindenféle bel- és külföldi  
tápszerek. **Schwarz Gábor**  
orth. kóser füstöltárú és csemege  
üzlete  
Budapest, Népszínház-u. 42-44.

## PARÓKA!

Van szerencsém értesíteni a t. hölgy-közönséget, hogy **paróka-műhelyem** ismét megnyitottam.  
Pontos, tartós és legolcsóbb kiszolgálás. Munkáért hához megyek.  
Pártfogást kér

WEISZ SÁNDORNÉ  
(KLEIN MALVIN)  
Újpest, Király ucca 1.

## Gumiharisnyák

## Fűzők

## Gyógyhaskötők

és  
egészségügyi cikkek

Hungária Kötésnyár R.-T.

IV., Kristóf-tér 6  
IV., Kossuth Lajos-u. 8  
VIII., Ulíai-út 40  
I., Krisztina-tér 3  
TELEFON TELEFON

## Apróhirdetések

**Hirdetési díjszabás:** minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresőknel* szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közzölhetők.

JELIGÉS levelek továbbításához szükséges portó okvetlen mellékelendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közvetít házasságot Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

VALLÁSOS orthodox, biztos existenciával bíró fiatal özvegyember, feleségül venne némi hozománnyal rendelkező, szolid és vallásos, idősebb leányt, aki férje árváinak az anyát szívvel-lélekkel pótolná. Sadchenok díjaztatnak. *„Talmid-chóchom“* jelige.

CSINOS, vallásos *חיה בת* részére, kinek megfelelő hozománya és bevezetett női szabósága van, szigorúan vallásos, 30—35 év körüli férj kerestetik, élelmiszerezletbe való benőüléssel. *„Mazel“* jeligére a kiadóba.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, hához megyek.

LÖWINGER SÁMUEL házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Eredmény biztos.

PURIMI SZINDARABOK, Mannheim Mór, Debrecen, Piac-u. 41. Kérjen részletes ismertetőt.

ORTHODOX családhoz ajánlkozik gyermekek mellé négy polgárit végzett vallásos zsidó lány. Tudvarni és háztartásban is segídenek. Cim kettőslapon a kiadóba.

26 ÉVES nőtlen fiatalember, mérlegképes könyvelő, állást keres. Ajánlatok „Szombatot tartó 26” jelígre kéretnek.

FIATALEMBER, a borszakmában jártas, állást keres, akár fa vagy üvegüzletben. Cim kettős lapon a kiadóban.

FESTÉKESEKNÉL, fűszereseknél bevezetett ügynököt felveszek. Klein, Rózsa-u. 95.

FIGYELEM! Átutazók részére a legolcsóbb és legjobb orth. étkezőhely a Steinberg bodega, Miskolc, Arany János-u. 90. (Szfárd templom mellett.)

PERFEKT, megbízható *szakácsnő* fevértetik. *Skrek*, Dob-utca 27.

15 ÉVES fiú, ki már 6 hónapig volt szabónál, tanoncnak ajánlkozik, esetleg más szakmába is. Cim a kiadóban.

LEGOLCSÓBBAN szerezheti be a kacagtatást és szivig ható vidám-ságot keltő *purimspiel* utánvét mellett. Guttmann Sámuel, Nyirbátor, Szentvér-ucca 1.

KERESÜNK jó házból való, szombattartó fiut, sütő tanulóknak. *Gottlieb Jenő, Konyár.*

BÓCHEREK figyelmébe! Purimspielokat 1, 2, 3, 4 és 5 felvonásban, 1-től 10 személyesig, legolcsóbban szállítok pénz előzetes bekielése mellett, vagy utánvéttel. Árak 1 P-től 16 P-ig. Meg nem felelőt becserelek vagy a pénz visszakielölöm. Reich Béla, Nyirbátor, Piac-tér 24.

TEHETSÉGES 36 éves ember, mindenhez ért. raktárnoki, hitközségi vagy bármely más állást elvállal. Kitünő munkaerő minden téren. Ajánlatokat „Vallásos” jeligére a kiadóba kér.

TÖNKREMENT terménykereskedő állást keres, sámesz, melamed vagy hasonlót. Jelige: „Tal” tudós.

VALLÁSOS fiatalember, ki többféle szakmában jártassággal bír, elvállal bármilyen állást. Feltétlen megbízható és jó munkaerő. Elmegy vidékre is. Isetleg gyermekek tanítását, ivri, chümis, rási és misnájeszt elvállal. Levelet „Vidék 21” jeligére a kiadóba kér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos  
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája  
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

# ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:  
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.  
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 90.791.  
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:  
Groszberg Jenő

## Erkölcsei igazságok

A régi axióma megállapítása szerint szomorú dolog, ha egy nagy idő törpe embereket talál, de ép ilyen lehangelő, ha nehéz, véresen s verejtékesen súlyos viszonyokat, mindent a könnyű oldalról néző nemzedékek érnek meg, akiknek vezetői nem általán feladatuk magaslatán. Ez a fájdalmas tény szomorította el az életben csak erkölcsi tartalmat kereső bibliai próféták lelkét, ezért szól *Omajs* próféta azok ellen, akik „nem bänkódnak József népének baján” (*velaj nechbü al sever jajszejf*) és azért háborodik fel *Jirmijohü* próféta azokon, akik „könyveden orvosolják népemnek baját” (*vajrapü esz sever ami al nekolo*). A könnyed elintézés módja nemcsak a nem-törődömésben nyilatkozhatik, hanem a reményvesztettségben, abban, ha az elernyedés dere megüti az előretörő akaratot. Ennek az igazságnak szemeltartása különösen fontos a mai időben, amikor ugy az egyéni életünkben, mint hitközségeink életében megvalósítva látjuk a misna szavát: „nincs nap, amelynek átka nem volna nagyobb az előzőnél” (*én jajm, seén kilelószej merübo mechavéraj*). Nem szabad elveszteni a reményt, nem szabad zátonyra futni engedni a hitközségek hajóját s nem szabad a válságot tanácsalansággal tragikussá fokozni. E törekvés érdekében rendkívül szükséges, hogy a hitközség és a hitközségi tagok viszonya elkölecsileg elmélyüljön, hogy egyesülten igyekezzenek urrá lenni a nehéz viszonyokon.

Mindez nem elméleti fejtegetés, hanem a valóságból leszűrt igazság, amelyet alátámaszt a mindennapi élet. Példát erre szolgáltathat több hitközségi visszasság. Ilyennek minősítendő, hogy a *debreceni statusquo hitközség* leszállította 10%-kal alkalmazottai fizetését. Ez *kataszt-*

*rófa-politikára* vezethetne, ha általánossá lenne. Egy hitközségi vezetőségnek példát kell mutatni bizonyos foku hátrásra s meg kell értetni a hívekkel, hogy „egy hitközség sohasem lehet szegény” a hagyomány szerint; sohasem lehet olyan szegény, hogy ne felelhessen meg erkölcsi feladatainak, amelyek legelseje, hogy a hitközség belső élete jellegét megadó tisztviselőjének minimális megélhetést adjon.

Viszont azt a balhiedelmet is ki kell gyomlálni, mintha a hitközség olyan volna, mint egy uzsorás, kinek a bőre alatt is van pénze. Nyilván ez a mentalitás szülte azt az affért, amely egy kiváló zsidó szobrászművész és a pesti izr. hitközség között tört ki. A szobrász, akinek a hitközséggel való kapcsolata elnöki mellszobrok készítése által immár tíz éves, ígéretet kapott az új hitközségi építkezéssel kapcsolatban nagyobb munkákra, de mivel ez a megbízás a mostoha viszonyok miatt elmaradt, perre, majd választott bírósághoz került a dolog, amelynek eredményeképpen a hitközség állítólag több, mint 100,000 pengőt fog fizetni. Az egész affér lélektani alapja az, hogy nagyobb városokban a hitközség és az egyén majdnem oly rideg érdekellentétben állanak egymással, mint az anarchisták szerint állam és individuum. *Pedig egyén s hitközség karöltött működésére sohasem volt oly szükség, mint most.* E kapcsolat elmélyítését szolgálja az a nagyon jellemző felszólítás, amelyet lapunk belsejében található hirdetés szerint a berlini neológ zsidóság egyik vezére intézett a hitközségekhez s amely felszólítás az olyan jótékonykodást, amelyet táncmulatások keretében akarnak lebonyolítani, elítéli. Ez a komoly szó annál is megszívlelendőbb, mert nálunk, az „izr.” jótékonycélu bálók országában

egyenesen veszedelmes méretet öltött ez a zsidó *cedoko* eszméjével meg nem egyező visszasság, amely mellett az egyes egyének tehetségükön felül költségeknek, eltöltik idejüket bárendezéssel és a jótékony célra nem maradt semmi. Sajnos, orthodox hitközségekben is előfordulnak ilyen esetek s így annál figyelemre méltóbb, hogy komoly neológ körökben rácséméltek a jótékonycélu rendezmények nem jótékony hatására. Ezek után orthodox hitközségekben a jótékony-ságot komolyabban alakban fogják gyakorolni, nehogy a talmud feddése időszzerűvé váljék: „a másik tábor lehái szerint cselekedtetek, de a közöttük levő komolyak példáját nem akarjátok követni” (*kimekülkölim sebohem asziszem, kimeszükönim sebohem laj asziszem*). Csak a hitközség és az egyén közötti erkölcsi és vallási bensőségessé tétele fog a mai nehéz helyzettel megküzdő, egy szélsőségbe sem csapó nemzedéket nevelni.

## A naptárreform veszélye

Zürich, január 20. Néhány héttel ezelőtt az amerikai lapok Genfből inspirált cikkeiben ismételtén hangsúlyozták, hogy a naptárreform nem fog hozni teljes újítást e téren, mindössze leegyszerűsítik a gregoriáni naptárt. A hírek nyilvánvaló tendenciája az volt, hogy hallgattassák el azokat, akik vallási szempontból harcolnak a reform ellen. Dr. T. Levenstein, a Naptárreform Zsidó Bizottságának elnöke a Zsidó Távirati Iroda képviselője előtt tett nyilatkozatában kijelentette, hogy a tervezett reform a zsidók szempontjából súlyos sérelmeket tartalmaz:

— Nem lesz 364 naptól álló év szökő hónapokkal, vagy szökő ho-

tekkel. Az év tartama megmarad 365 naposnak, azzal a kicsiny változással és leegyszerűsítéssel, hogy a 365-ik nap ki fog esni a hét napos hétköznapként fog szerepelni. Azok a vallásközösségek, amelyeknek szavuk lesz a reform körül, csakis a keresztény husvétünnepnek fixálására szorítkoznak. A blankónapot a keresztény egyházak egyáltalában nem akarják eltüntetni. Fajdalom, semmi sem mutat arra, hogy nyugodtan tekintsünk a genfi naptári tanácskozások elé. Körülbelül egy évvel ezelőtt közölték velem, hogy a vallásközösség képviselőit szívesen látják ezeken a gyűléseken azonban csak figyelőként szerepelhetnek és beleszólásuk a tárgyalások menetébe nincsenek. A németországi naptár-tanulmányi bizottság, valamint a többi országok tanulmányi bizottságai a különböző kereskedelmi és ipari körök képviselőihez körkérdezt intéztek. Ezekben a kérdésekben egyáltalán nem szerepel a kérdés, vajjon kívánatosnak tartják-e a husvétünnep nap fixirozását. A kérdés fogalmazása egyébként így hangzik:

1. Szükségesnek tartják-e a mostani naptár reformját?

2. Ha igen, akkor melyiket a Népszövetség elé terjesztett két naptártervezet közül?

— Minthogy mind a két terv szükségképpen követeli a „blankónapot”, zsidó szempontból az kétségtelenül nagy hátrányt fog jelenteni. A naptárreform valóban azt célozza, hogy egy örökké stabil naptár teremtsék, olyképen, hogy minden év január elseje vasárnapra essék. Ez szükségessé teszi, hogy egy rendes évben egy nap, a szökőévben pedig két nap másnéven szerepeljen, mint a most érvényben lévő köznapi nevei. Ezáltal „betörés” történik a biblia által inaugurált hét napból álló héttel. A biblia nem ismeri csak a megszakítás nélküli egymást követő hét napos heteket. Hogy vajjon a 365-ik nap mint december 31-ike kapcsolódik az évhez, vagy pedig a

365-ik napot „blankó napnak” nevezzük, ez ebben a tekintetben teljesen közömbös. Az a nap, amely mindig a hét első napja volt, 1935-től kezdve a valóságban már nem első napként szerepel, hanem a hét második napja lesz, 1936-ban, az év első felében a harmadik, az utolsó felében pedig a hét negyedik napja lesz, 1937-ben pedig az ötödik és stb. Minthogy a mózesi tanok hívői a bibliában követelt hetedik nap szentségét feltétlenül követelik és ez vallásuknak egyik alapvető követelése, a világ minden részén széjjel-szórt zsidók képtelenek lesznek a naptárreform bevezetése esetén egyazon napon ünnepelni szombatjukat. A világ zsidóságát súlyos eszmei és szociális károsodás éri ezzel. Egyébként nem-zsidó körök is részint vallási, részint tudományos és részint gazdasági okokból súlyos kifogásokat emelnek a reform ellen, amely az emberemlékezet óta fennálló hét napos hetet akarja megbolygatni.

### Az európai zsidóság tragikus helyzete

Január 11-én az *Anglo Jewish Association* Londonban ülést tartott, amelyen J. M. Rich, a *Joint Foreign Comité* titkára jelentést tett a külföldön élő zsidóság helyzetéről.

„Ebben az esztendőben — jelentette J. M. Rich — a kontinens zsidóságára súlyos hónapok várnak. A legtöbb országban napról-napra rosszabbodik a helyzetük és az antiszemita támadásai egyre élesebb formában irányulnak feléjük. A Joint a következő hónapokban nehéz munkát fog végezni.”

Rich titkár ezután felolvasta az *American Jewish Comité* memorandumát, a németországi zsidók helyzetéről. A memorandum felöleli az összes német zsidó problémákat, úgy a politikaiakat, valamint a zsidóság beléltére vo-

natkozó kérdések komplexumát. Ezután áttért más országok zsidóságának helyzetére. Ismertette a *Joint Foreign Comité* akcióját az állampolgárság nélküliek ügyében, akiket különösen a litván kormány zaklat. A Joint a közeljövőben anyagilag módfelett igénybe lesz véve és nagyon sajnálatos, hogy a jómódu zsidók nem támogatják kellőképpen sem a Jointot, sem pedig a velük egy országban élő és egzisztenciájukban erősen károsodó zsidó testvéreiket.

*Az ICA munkája*  
Leonard G. Montefiore, az *Anglo Jewish Association* elnöke jelentést tett ezután az ICA munkásságáról. Bejelentette, hogy január végén sir Leonard L. Cohen elnöklété mellett Londonban az ICA és a *Joint* által alapított „*Foundation*” vezetősége együttes ülést tart. A *Foundation* átválalta ugyanis és kiépítette az ICA által még a háború előtt megteremtett oroszországi zsidó hitel-szövetkezeteket. Kelet-Európa országaiban 747 ilyen intézet dolgozik 525 ezer taggal és 2—3 millió font sterlingnyi tőkével. Az ICA munkája Argentínában és Kanadában sokat szenvedett a buzaárak esése következtében. A termelési költségeket nem lehetett fedezni, úgy, hogy az ICA kolóniák ezen a vidéken súlyos helyzetbe kerültek. Különösen súlyos volt az ujonnan érkezett telepések helyzete. Mindazonáltal Argentínában az általános gazdasági krízis ellenére is a zsidó kolóniák helyzete aránylag stabilizáltnak mondható.

Lengyelországban felemelkedt a zsidó mezőgazdák, kertészek és kisparasztok ICA-segélyét. Körülbelül kétezer zsidó paraszt család Vilna környékén élvezte az ICA támogatását olyképen, hogy hitelt folyósítottak számukra a gazdasági felszerelések feljavítása érdekében, továbbá azért, hogy műtrágyát vásárolhassanak és hogy új mezőgazdasági ágakra is, mint amilyen a méhészet, a sajátkészítés, stb. kiterjeszthessék munkásságukat.

— Az emigrációs munka — folytatta L. Montefiore — az utóbbi évben súlyosan küzdött a bevándorlást megszorító rendelkezések miatt. Az ICA és más altruista társulatok munkája azonban sokat enyhített a kivándorlók sorsán. 1930 első hónapjaiban 27 ezer személyt jegyeztek elő kivándorlásra.

## A német zsidók szervezve küzdenek a nyomor ellen

— Berlini tudósítónktól. —

A német zsidóság a politikai és gazdasági Hitlerizmus ellenére igyekszik erőit koncentrálni és magát felfegyverezni, hogy minél erőteljesebben védekezzen a fenyegető veszélyek ellen. Elméleti fejtegetések és gyakorlati követelmények kiegészítik egymást az összejöveteleken és a különféle konferenciákon. Megvan az egyetemes zsidó front kifelé. De míg Magyarországon ennek örve alatt bizonyos illetékesnek mondott körök a legszivesebben vennék, ha befelé minden zsidó közélet a közvélemény minden megnyilvánulási formájával együtt eltűnjön s nem akarják, hogy diskusszió, bírálat, cáfolat, újabb eszmék felvetése, megbeszélése, zavarja a kényelmesen elfoglalt pozíciókat, addig ez Németországban lehetetlen volna.

A szociális kérdés dominálja az összejövetelek eszmecseréjét. A múlt héten Leipzigben ülésezett az *Allgemeiner Rabbinerverband* és egy referens alaposan rávilágított a naptárreform ügyének a szombattartással való viszonyára. Egy másik előadó azt követelte, hogy a rabbiképzőkben a praktikus hitközségi élettel is megismertessék a hallgatókat s tapasztalt rabbik hitközségről és a zsidó szociális tevékenységről tartsanak az ifjaknak előadásokat. Követelik, hogy ifjú rabbi ne fogadhasson el állást hitközségben, amíg egy esztendőn át nem ténykedett egy nagyobb hitközség rabbijánál mint asszisztens. Szóval újabb formában a régi „*simüs*” (gyakorlat), amely a talmud szerint még fontosabb, mint az elméleti ismeretszerzés.

### Fiatal nyomdász-segéd

aki a szedés minden ágában és a gépkezelésben, valamint a papírszakmában jártas, kondíciót keres. Cim: *Stern Dániel, Kisvárdai, Vörösmarty-u.*

**HA OSZTÁLYSORSJEGYÜNKET szombattartó árusítónál szerezzük be, nagyobb a kilátás arra, hogy azt szerencse kísérje, ezért osztálysorsjegyet Schlesinger Samu m. kir. osztálysorsjegy főárusítónál vegyünk. (Budapest, VI., Király ucca 70.)** kinek szerencsés cége, már számos nagy nyareményt fizetett ki. Azért ment át a köztudatba: „kinek szállítója Schlesinger, annak sorsjegye biztosan nyer.”

Orthodox szempontból nagyon figyelemre méltó a német zsidók népjóléti központja elnökének, dr. Baeck liberális rabbinak körlevele a központhoz tartozó összes hitközségekhez. E körlevélben határozottan kikel az ellen, hogy a *jótekonyságban szükséges összegeket táncmulatságok útján szerezzék meg.* „Eszmei, de anyagi okokból — írja dr. Baeck — elutasítandók az ilyen rendezmények; ellenkeznek a zsidó jótekonyság szellemével.” A mai leszegényedéssel szemben csak fokozott szociális tevékenységgel lehet küzdeni. A tiszteletből vállalt működés igen dicsérendő, mégis arra kell törekedni, hogy minden népjóléti akciót fizetett, de felelősséggel vállaló vezetők irányítsanak.

Gyűlést tartott a porosz hitközségek tartományi egyesülése (*Landesverband*). Az egyesülés kikelt az ellen, hogy vidéki kis hitközségek egyszerűen felhagyják templomaikat és intézményeiket. (A multkor egy bajor megszünt hitközség temploma a katolikus hitközség birtokába jutott, mint ajándék.)

Németországban a neológok nem vallják magukat a Sülchon Öriich alapján állóknak, a neológ lapok nem csepegnek az orthodoxia felé irányított szerelem-ömlengésektől. (holott itt nincs oly nagy különbség orthodox s neológ között, mint Magyarországon) de ha kell, — áldoznak orthodox célra. A *Verband* a Hildesheimer szemináriumnak szubvencióját felemelte 7500 márkára.

Hadd említsem még meg, hogy Hannoverben a Németországban

lakó kelet-európai zsidók konferenciát tartottak s egyik határozatukban a zsidó nyomor enyhítésére szükségesnek tartják az önszegélyezést megszervezni s ennek szolgálatába kell állítani a zsidó hitelszövetkezetek alapításának törekvését. Németországnak van már sok ily zsidó pénzügyi intézet, de szaporításukat követeli a zsidó közvélemény. Azt olvassom a *Zsidó Ujság*-ban, hogy Budapesten is megindult ilyen akció — későn ugyan, de a fő, hogy sikerüljön. Sikerül-e? —

**Megjelent:**  
**עולת שבת**  
**A zsidóságról.**  
Szombatokra.  
Elmélkedések, írásmagyarázatok és értekezések az összes hitközségi szidrákhoz. Legelső sorban zsidó családok és az érettebb zsidó ifjúság számára.  
Írta: FISCHER FÜLÖP  
sárospataki főrabbi,  
Kapható a szerzőnél 5 pengőért.

— A SZLOVENSZKÓI „MACH-ZIKÉ HADOSZ” *kaszuszbizottsága* vasárnap nagy konferenciát tartott Pozsonyban. Szóba került a nyaralók s fürdőhelyek kaszusz ellátásának biztosítása és ellenőrzése. Szónyegre kerültek a „Zsidó Ujság”-ban annak idején megtárgyalt egyes fogyasztási cikkekkel (likőr, konzerv) kapcsolatos rituális aggodalmak stb.

— BELGIUMBAN IS. Elszomorító hírek érkeznek Antwerpenből, ahol a zsidó lakosság zöme a gyémántiparban van foglalkoztatva. A gyémánt szakma pangása következtében százan és százan vesztették el nyereségüket. A helyzetre jellemző, hogy a Kelet-európából bevándoroltak visszamennek Lengyelországba, Litvániába, ahol pedig szintén kritikus a helyzet.

**Heiden Leó** EKSZERÉSZ ÉS ÓRÁS  
Budapest, VII., Király ucca 21.  
TELEFON: JÓZSEF 381-10

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák, beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertálak, serlegek nagy választékban. Alkalmi és nászajándékok briliáns arany és ezüst tárgyakban, dús választék! Olcsó gyári árak!



**של פסח**  
**HUSVÉTI ÁRUT**  
ez évben ismét készíti az ismert kitérő minőségben, szigorúan rituális előírás szerint!  
**Schreiber Simon,**  
ez egy főtiszt, főrabbi ur felügyelete alatt a  
**FRANCK HENRIK FIAI R. T.**  
Iroda: Budapest, I, Budafoki-út 64. szám.  
Levelezni: Budapest 113. Postafiók 5. • • • Telefon: L. 10-45 és 12-19.



## Mi ujság Pápán?

Pápa, jan. 20. Mint ismeretes, a hitközségben a pártok közötti viszály már oly fokot ért el, hogy kettészakadástól kellett tartani. A kényes kérdést úgy oldották meg, hogy az ellenpártot, mely a hitközség vallásosabb elemeit foglalja magában, egy a hitközség kebelében működő önálló imaegyesületbe tömörítik. Folyó hó 17-én, szombat este tartotta meg alakuló gyűlését a „Kahal Adasz Jiszroél” című imaegyesület, amelybe tagok máris tekintélyes számmal jelentkeztek. Az alakuló gyűlésről, egyes részletkérdések letárgyalása után, küldöttük ment Steiner Vilmos vezetésével Grünwald Jakab volt bánffyúnyadi főrabbi, a pápai jesiva kitűnő mesterének lakására és a közgyűlési terembe kísérték, ahol „jechi” kiáltással üdvözölte az egész közönség. Steiner Vilmos, a. K. A. J. elnöke köszöntötte az ünnepeltet s bejelentette, hogy a közgyűlés öt egyhangulag az imaegyesület rabbijává választotta. A

megválasztott megköszönte a jelenlévők hozzá való hűségét, szellemes beszédben többek között megemlítette, hogy ami *Majse Rabbénunek* mondatott a folyó szidróban, „*dabér el kol adasz Jiszroél*” ő rajta is megvalósult, mert ime felruházták azon joggal és kötelességgel, hogy mint rabbi beszélhessen a „*Kahal Adasz Jiszroél*” tagjaival. A nagy lelkesedést keltő, találó szónoklat után a közgyűlés *Frankfurter Z.* zárószavával fejeződött be.

Vasárnap délután tárgyalta le a pápai hitközség az 1931. évre szóló költségvetést *Eisler Mór* hitközségi elnök vezetésével. A költségvetés letárgyalása után a közgyűlés az elnök indítványára elhatározta, hogy *Haberfeld Jakab* bécsi egyleti rabbit február 8-án a hitközségi pártok megegyezése értelmében főrabbijává választja. A főrabbi beiktatása a megboldogult R. Semüél Gottlieb főrabbi leányával való egybekelésével kapcsolatban történik meg. G. S.

## A legendás kabalista...

Élt valamikor Ukrajnában, a podloneci erdőben egy remete. A környékbeli zsidók *bojded*-nak (elzárkózott, egyedülálló) nevezték. Egyszer, amint ép egy nagy könyv felett görnyedt s homlokát összeráncolta, mert igen nehéz dolgot akart megoldani, belépett egy fiatalember. Egyike azon zsidóknak, kik egész életüket a Talmudnak szentelték. Míg testtartása a legnagyobb szerénységre vallott, arca olyan pokoli vigyorgású volt, hogy a *bojded* meghökken, amint ránézett. Becsvágy, akarat-erő és rettenthetetlen öntudat. Az összes emberi jó tulajdonságai még megvannak és hatalmas esze, hogy minél nagyobb akadályokat le tudjon győzni.

— Szent Mester! Taníts meg kabalára, szólalt meg a férfi.

A remete ijedten emelte rá a tekintetét. — Mióta akarnak a fiatalok behatolni a szentélybe?

— Hivatva érzem magamat rá. Kérlek tehát, ne utasíts el.

Kérem volt, a leghatározottabb követelésbe burkolva. És a mester beleegyezett. Nemsokára meg is tanulta az egész kabalát. Bucsuzáskor a remete aggodalommal figyelt arcára és szemé még tüzebben csillogott, mint azelőtt.

Fiam, vágy sugárzik szemedből. Ne hagyj magad elragadtatni tu-

dományod által. Elbucsuztak és a fiatal kabalista útjára indult. Most már kezében a világ, úgy gondolta. A hatalmas kabala erejével kényszeríthet még felsőbb lényeket is, angyalokat, szellemeket, hogy szolgálatára álljanak és rendelkezéseit betartsák.

Minduntalan maga elé idézte rég letűnt nemzedékek nagy embereinek lelkeit, kikutatva tőlük azon korszak hibáit és a hibák okait. Elsajátította tőlük a tudományt, melyben ők nagyok voltak, míg éltek. Ezzel egyesíté magában az összes földi tudományokat.

Most az ég felé fordult. Sorra

idézte a kisebb és nagyobb hatalmu szellemeket. Megtanult tőlük láthatatlanná válni, egyetlen lépéssel mérőföldet ugrani. Ezután az angyaloktól akart tanulni. Mikor már úgy érezte, hogy olyan sokat tud, hogy angyal is tudna lenni, elhatározta, hogy a kabala erejével felmegy az égbe és követelni fogja, helyezték őt az ég főkapusának helyébe, ki világléteben maga is ember volt.

*Met-tron* az angyalok angyala mosolyogva vett tudomást a különös kérésről és a többi őrtálló *Cherubimok* karával elhatározta, hogy a következő kabalistát felengedik és próbára teszik. Ahogy felérkezett, oda állt *Met-tron* elé, előadta követelését, mondván, hogy ő hivatva érzi magát szellemeket kormányozni.

— Ám jó — mondá neki *Met-tron*, de előbb mutasd meg, mit tudsz!

— Mit mutassak — kérde hetykén.

— Hogy fel tudsz emelkedni a földről az égbe.

— Ha-ha, nevetett a kabalista, tréfálsz velem. Hisz most fenn vagyok az égben!

— Ugy?... Nézd meg jól, hol állasz! A kabalista körülnézett, körülötte felhők voltak, de lába alatt talajt érzett...

Jelöld meg e helyet, ahol állasz! dörgött *Met-tron* hangja.

A kabalista egy kis gödröt ásott és bedugta botját.

Most hirtelen elszólt a felhő és a kabalista a földön találta magát. Mellette ott volt a bot a földbe dugva.

Jegyezd meg, dörgé *Met-tron*, földi ember még sohse volt az égben, halála előtt. Te pedig nemcsak, hogy ne repülj az égbe, hanem tanulj meg megmaradni a magad helyén... *Goldstein Mór.*

## Paróka

különlegességek  
Modern és tartós kivitel  
Tartós ondolás, alakítások  
Olcsó árak

## Altschüler

Bp. VII., Csányi ucca 12  
(Király ucca sarok)  
Telefon: József 310-79.



## A Szentföld felé

Irta: Horovitz Jonathan főrabbi.

IV.

„Nem ellensége a vallásnak.”

Együtt ülünk a fedélzetén egy keleturópai származású, Palesztinában lakó fiatal bevándorlasi hivatalnokkal. Szóba került az új letelepülés vallási élete. Nyugodt hangon azt mondotta: zsidótlannul él, de nem ellensége a vallásnak, a környezete, az új kurzus okozzák, hogy erről a kérdéstről nem is gondolkodik, sohasem imádkozik, több év óta nincs is tefilinje; sabosznak és ünnepnek nincs előtte vallási tartalma. Élénk eszmecserém eredménye az volt, hogy a rokonszenves fiatalembernek átadtam az én utazótefilinemet, amire ő egy nála levő darab papirosra felírta héberül a következőket: „Alulírott köszönettel fogadom az értékes ajándékot, a pár tefilint, amit a rabbi urtól kaptam s biztosítom, hogy meg fogom tartani a tefilin-felvetés parancsát és imádkozni fogok minden nap.”

Kikötés Jaffában.

A Jaffában való kikötés a palesztinai zarándokok és turisták legérdekesebb, de egyszersmind legkellemesebb élményeihez tartozik. A mindig vigan himbálódzó csónakok a mély vizek felszínén, az erőteljes, igen kitűnő arab csónakosok héber feliratu mell-lemezekkel egy antik keleti bájos panorámát nyújtanak.

E tekintetben a helyzet nem változott már évszázadok óta. De ma túlságos szép lett volna, ha egy ilyen gyönyörű tengeri út után a jaffai kikötés is szelid, csendes kényelemben folyt volna le. Közvetlen Jaffa előttig ugyanis az utazás rendkívül kellemes és nyugodt volt. Ma azonban megértük valóságos illusztrációját annak, amit a zsoltáros mond: „Körbe forognak és tántorognak, mint a részeg és minden bölcseségük felbomlik”. (*Jochajgü vejonüü kasikajr*, Tehilim 107). Azt mondták a hajón, hogy tovább kell Haifába utaznunk, mert a kis csónakok nem bírnak úrrá lenni a lázongó, szélvész viharon. Ez lehetett az a hely, ahol *Jóna* prófétát, a *Ninbé*-be való küldetése elől menekülve, egy tengeri szörnyeteg elnyelt. Több utas célszerűbbnek találta, ki nem kötni Jaffában. De nem bánták meg azok,

akik engedték bátran magukat az araboktól a csónakokba dobni, vagy vinni. Hogy az utóbbiak nem jártak el ez alkalommal valami óvatosan, az természetes. Az utasoknak podgyászai osztálykülönbség nélkül, össze-vissza lettek dobálva különféle csónakokba. Hogy milyen volt a helyzet, egy példával akarom megvilágítani. H. rabbi felesége az egész uton egy bőrtáskában őrizte értéktárgyait, és világért nem adta volna ki kezéből — mikor már a csónakban volt, veszi észre, hogy elveszett a bőrtáska. Ugyanis a hajólépcső és a csónak közötti tornászás közben az erősen kézben tartott s féltett táska a tengerbe esett. A csónakmester észrevette, elővette a hosszú evezőt és egy ügyes mozdulattal sikerült a gondosan őrzött retikült a habokból kimenteni; még egész szerény volt az ügyes férfiú, mert eme egyszerű produkcióért nem is kért többet egy dollárnál, amit meg is kapott hálás köszönet kíséretében. Következett egy fél óráig tartó küzdelem a haborgó hullámmokkal, de azután mindenki örülhetett, hogy szerencsésen megérkeztünk. A csomagreviziónál azután kiderült, hogy az összedobált holmik a legnagyobb rendben vannak, és egy podgyászdarab sem hiányzott.

Megérkezés Jeruzsálembe.

Jaffa és Jeruzsálem között az autót ötven óráig tart. A szent város megpillantásánál az előirt ruhaszagattást (kerio) végzi az ember és azt a teljes bróchót (besém ümalchüsz) mondja, amely egy halálhír alkalmából mondanak (dájon hóemesz). E mélabús hangulatban első utunk a Nyugati Falnak szólt. Megrendülve közeledünk a szent helyhez, másodszer végezzük a gyászolókerio-ját és csókokkal borítjuk a régi szentélynek évezredes szenvedések könnyeitől átázott romjait. Tépett szívvel ismétljük a régi sirámot: „*Szentségünk és dicsőségünk háza, ahol atyánk dicsőítettek Téged, tűzben égett el és minden fényünk romhalmazzá lett.*” Fölemelkedünk a földről és szólunk: „*Dicsőítve légy te Örökkévaló, Világ királya, minden idők igaza, Mindenható és igaz, aki szól és megteszi, aki mond és*

*megtartja, mert összes kijelentései igazak és igazságosak... áldott légy te Örökkévaló, aki Mindenható és hűséges összes kijelentéseiben.*”

Most következik még egy forró ima, családtagokért, rokonokért, a diaszporában élő testvérekért, úgy, ahogy ez egy régi liturgiái könyvben (*Sauré Dimo Hasolém*) meg van írva. (Vége köv.)

## A román király állítólagos interjúja

Egy csernovitzi német lapban egy külföldi sajtóiroda nyomán közlemény jelent meg mint Károly királlyal folytatott beszélgetés, amelynek folyamán a román király állítólag ezt mondta volna:

— Ami a magyar és zsidó kisebbségeket s az ő panaszait illeti, véleményem szerint jobb volna, ha a romániai magyar kisebbség Bukarest felé irányítaná figyelmét, ahelyett, hogy állandóan Budapestre kacsintson. Az idő azonban minden bizonnyal változtatni fog ezen a magatartásukon. Kétféle zsidó lakik Romániában: spányolok, vagy szefárdok, akik két évszázad óta az országban tartózkodnak és nagy érdeklődést mutatnak az állam érdekeivel szemben, — valamint az Oroszországból és Lengyelországból származó galíciai zsidók, akik legnagyobb részben hoteltulajdonosok, üzorások, vagy zálogosok. Ez utóbbiak miatt van minden zavargás. A románok tulajdonképpen nem antiszemiták, de — mint a legutóbbi incidensek alkalmával is — a zsidó propaganda felizgatja őket. Szerencsétlenségére a zsidók szívesen próbálják meg balsorsukért a román népre hátrítani a bűn terhét. Ezt, a külföldi sajtóban oly annyira eltúlozott talvaly excesszusok világosan bebizonyították.

Ez a nyilatkozat most, amidőn Cuza antiszemita vasgárdája az egész román államot fel akarta forgatni, nagy feltűnést keltett. Erre a miniszterelnökség egy cáfoló nyilatkozatot adott le, amelynek értelmében fel van hatalmazva annak közlésére, hogy az uralkodó kijelentései távolról sem voltak hűen visszaadva.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szíves beváltását.

## Régi zsidó statisztika

Berlin, január 20. A „Zeitschrift für Demographie und Statistik der Juden” című folyóiratban dr. Felix Theilhaber alapvető tanulmányban foglalkozik a németországi és lengyelországi zsidók múltjával. Az érdekes cikkben többek között a következőket találjuk:

### A középkori statisztika

A statisztika, különösen a zsidók népesedési statisztikája, áttekintést ad az utóbbi száz év viszonyairól. Történetek kísérletek arra, hogy rekonstruálják az előző évszázadok népesedési viszonyait megbízható statisztikai adatok alapján, ez azonban maradék nélkül kevés esetben sikerült. Fontos volna megtudni, hogy a középkorban a német zsidók mennyien lehettek. Tudjuk ugyanis, hogy a keleti zsidók ezeknek a származékai. Az az állítás, hogy a keleti zsidóság a Fekete-tenger felől Délországba felszívárgott zsidókból származott és később összevegyült a Németországból elmenekült zsidókkal, nem valószínű. A keleti zsidók 1800-ban már nagyjából egyféle jiddis nyelven beszéltek. El sem képzelhető, hogy nagy zsidó tömegek, melyek más nyelven beszéltek Lengyelországban, tehát egy szláv vidéken, elszajátították volna a jiddisnek idegenszerű dialektusát. A 16 millió ma élő zsidó közül 13 millió a szláv vidékektől származik, akik 1800 körül jiddis-deutsch nyelven beszéltek. 1 millió zsidó a spanyol-zsidóktól származik, egy másik millió zsidó pedig azoktól, akik egyes országokban, mindenekelőtt az arab zónán, (Észak-Afrikában és Elő-Ázsiában) éltek. Ezekhez tartoznak még a délfrancia és olasz zsidók, akik azonban erősen vegyültek spanyol és német zsidókkal.

### A németországi zsidók

A németországi zsidókról, nevezetesen azokról, kik a rendes időszámítás 1000-ik évéig laktak a

németek között, rosszul vagyunk informálva. Számuk valószínűleg nagyon csekély volt. Azok a városok, ahol zsidók éltek, Köln, Trier és Aachen, egészen kicsiny helyek voltak. Az 1000-ik év után már sokkal megbízhatóbb adataink vannak a zsidóság jelenlétéről, mint az előző évekről. A francia zsidók az 1000-ik év körül minden tekintetben fölülte állottak a német zsidóknak. Gazdagabbak voltak és számszerűen is többen. Mindazonáltal az első kereszties háboru előtt számos talmudtanuló jött Lotharingiából Mainzba, nyilván azért, mert itt sokkal nagyobb volt a zsidó mozgási szabadsága, mint Franciaországban. Gerson ben Jehuda, a középeurópai zsidók szellemi vezére az első évezred körül a francia Lotharingiából származott és a rajnai jesiván tanult, amelyet Rabbi Kolonymos alapított. Rasi, a Campagneból jött át a német Wormsba és Mainzba, ahol már előtte is számos lotharingiai híres talmudtudós dolgozott szellemi téren.

### A francia zsidók

Az a nyomás, amelyet a francia zsidóknak érezniök kellett, sokat közlülük arra készítetett, hogy gazdaságilag is megfelelőbb országokba vándoroljanak ki. Akik a Rajnavidékre jöttek, nemcsak maguknak használtak, hanem az ország közgazdasági életét is fellendítették nagy kereskedelmi tapasztalataikkal és korrektségükkel. A zsidók leginkább néhány rajnai városban telepedtek le. A legnagyobb hitközségek azonban ezernél több tagot nem számláltak. A történetirók megemlítik az 1096-os pogromokat. Ezek szerint Mainzban 550, Wormsban 450, Kölnben 175 halottat számoltak össze. Az első kereszties háboru alkalmával 1250 németországi zsidót öltek meg. Abban az időben legfeljebb husz zsidó hitközség

működött Németországban. Theilhaber szerint 1096-ban alig élt 5000 zsidónál több Németországban. Száz évvel a pogromkatasztrófa után már Regensburgban, Prágában, Magdeburgban, Halléban is találunk nagyobb zsidó telepeket. Akkor alakulhattak a Duna mellékén is a zsidó hitközségek. A zsidók fölszívárgtak Hessen vidékéről egészen Thüringiáig s eljutottak a Harz-vidékig. Az első kereszties háboru követő száz évben már 110 zsidó hitközséget lehetett összeszámolni Németországban, 1348-ban már közel 300-at.

### A lengyel zsidók

Általában túloznak azok a számok, amelyek jelezni akarják a Németországból Lengyelországba bevándoroltak tömegeit. 1500 előtt Lengyelországban, főleg Posenben és Kaliszban állottak fenn hitközségek. A varsói, brombergi, lublini, sandomiri, krakkói s lembergi hitközségek 1340 és 1360 között alakultak. Német zsidók voltak, kiket a lengyel királyok hívtak az országba. Az eddigi kutatások 50 hitközség létéről tudnak. Hozzávetőleg ezer németországi zsidó család követte a lengyel királyok hívását. 1350-ben tehát 6000 zsidó lélek élhetett Lengyelországban.

1549-ből származó fejadó-adatokból meg lehetett állapítani a lengyelországi zsidók számát. Ekkor minden valószínűség szerint 50-40 ezer zsidó lélek lakott lengyel területen. Jellemző a zsidó termékenységre, hogy 1650-ben már 250 ezer, 1750-ben pedig 500 ezer volt a számuk. 1828-ban közel 2 millió, 1900-ban 6 millió. Ez a szám feloleli a litván és ukrainai zsidóság lélekszámát is. Ha hozzávesszük a Romániába, Csehszlovákiába, Magyarországra, Franciaországba, Angliába, Észak- és Dél-Amerikába, Afrikába, Ázsiába kivándorolt zsidókat, akkor a lengyel zsidók utódait 1930-ban körülbelül 12-13 millióra tehetjük.

## Ahogy a melave malken beszélnek

...Egyszer, szombat este, *handóle* után, összerakosgatás közben a *talisz* kiesett a samesz kezéből. Lehajolt, hogy fölemelje és ekkor a sapka csuszott le a fejről. Ahogy felemelte a sapkát, újra leejtette a talisz. Amint felemelte a talisz, lecsuszott a sapka. A samesz megijedt: ennek valami jelentősége van! Mivel egyedül volt a templomban, félt benmaradni. Gyűrőtten ledobta a talisz és kifutott.

Hazafelé menet, a keresztény templom felé vezetett az utja. Amint arra ment, látta, hogy világozás van a templomban. Nagyon elcsodálkozott és így szólt magában: Hiszen Jeruzsálem pusztulásának és siratásának nem rendeznek éjjeli gyászmiséket, a Szombat-királynőt elkisérő „*melave-malke*”-ra sem gyűlnek össze, miért van hát odabenn világozás?

A samesz nem tudta megérteni a dolgot, de úgy gondolkodott: Mi közöm nekem az egészhez? Ha fény van odabenn, éjjen, ameddig kialszik. Nincs már egyéb gondom, csak ez? Így gondolkodott és tovább indult.

Utközben találkozott az éjjeli őrral. Megemelte a kalapját és alázatosan meghajolva a következőket mondta:

— Nem vette észre, uram, hogy világozás van a templomban.

Az őrráivalt:

— Menj az ördögbe piszkos zsidó! Mit törödsz te a mi templomunkkal? — Rugott egyet belé a lábával és tovább ment.

A samesz megijedt és futva menekült. S hogy ne essen szomorúságba a hét elején, ami kihatással van az egész hétre, énekelni kezdett:

המבריל בין קרש לחול  
חמאתינו הוא ימחול  
ורענו וכספנו ירבה כחול  
ובכוכבים בלילה.

Az őrr pedig a korcsma felé indult, mert nagyon elkeseredett volt, miért a samesz épen akkor zavarta meg, amikor egy kissé elszundikált őrzés közben.

A samesz haza ment, az őrr a korcsmába. Egy ur arra járt és hallotta a samesz és az őrr közötti beszélgetést. A templom felé nézett és ő is elcsodálkozott, hogy fény van odabenn. Az őrhöz fordult:

— Nézzünk utána, hogy miért

ég a fény. — És együtt mentek. Az ur azt mondta az őrnek: — Előbb menjünk a sekrestyéshöz és kérdezzük meg őt.

Bementek a sekrestyés lakásába, de nem találták otthon. Keresték az udvaron, de ott sem volt.

Elérkeztek a templomhoz és az őrr azt mondta az urnak:

— Nézzen csak be az ur a kulcslyukon, egy zsidó tolvaj van a templomban.

Kiabálni kezdtek és az ajtónál maradtak, nehogy a tolvaj megszökhesse.

Kiabálásukra sokan összegyűltek. Betörték az ajtó és bementek a templomba.

Amint beléptek a templomba, látták, hogy a perselyek felvannak törve és az összes kegyszerek eltűntek. És a zsidó, akit a kulcslyukon keresztül láttak, még mindig ott állott a templomban taliszba burkolva, imasapkával a fején s egy bánatos mosollyal az ajkán.

Éktelen haragra lobbantak és rárohantak a zsidóra, hogy darabokra tépjék. De akárhogy ütöttek, nem használt semmit, és aki hozzányúlt, véresre sebezte a kezét.

A zsidó nem mozdult a helyéről és nem menekült az ütések elől. Mintha egy néma faragott kő lenne. Csak bánatosan mosolygott.

Tovább ütötték, amíg letépték róla a talisz s az imasapka is leest a fejről. Ekkor látták, hogy a szent szobor. Ez még fokozta a haragukat, mert nem elég, hogy a zsidó tolvaj feltörte a perselyeket, és összelopkodta a kegyszereket, még a messiásukból is gúnyt űzött!

Az első pillanatban, amikor látták a szégyent, ami a szent szoborral történt, mindnyájan azon voltak, hogy az összes zsidókon megbosszulják a gaztetet. De az egész utcában nem volt egy zsidó sem, mert a folyó tulsó partján laktak. Ördögi mesterkedés az, hogy amikor nincs rájuk szükség, uton-útfélen zsidókba botlik az ember és amikor le akarod ütni őket, hirtelen elpárolognak, mint a kámfur...

A higgadtabbak azt mondták: Az a zsidó, aki ezt a szégyent tette, még itt rejtőzködik a templomban, mert amióta megzavartuk, nem menekülhetett el. Kutasunk csak át minden sarkot.

Kutatni kezdtek mindenfelé, de nem találták. Egy zugban aztán

rákadtak a sekrestyéshöz. A sekrestyés ott gubbasztott a zugban és körülötte ott heverték az összes kegyszerek.

Kihúzták a rejtekből és ütni kezdték kegyetlenül. Megízlelték vele a tulvilági üdvösséget. Persze bevallotta, hogy ő a tolvaj és a szobrot azért öltöztette taliszba és imasapkába, hogy a zsidókra hárítsa a gyanut.

De már nem volt szükség a valamásra. A verésből kikapta a maga részét, a kegyszerek előkerültek és a perselypénzt is visszafizette. Mi van még hátra? Miért üljenek tétlenül és ne menjenek a korcsmába? Már ugyanis közeledik a vasárnap. És még mielőtt a kaskukorékolt, a korcsma már megtelt emberekkel.

Korán reggel a zsidók felkeltek, hogy fohászodjanak I-tenhez és ekkor megtudták, hogy csoda történt és I-ten kegyességével megmenekültek egy hazug vádtól. Nagy örömmel imádkoztak. A korcsmáros is imádkozni akart, de nem találta a taliszát. Gondolkozni kezdett és így morfondírozott magában: Ki lophatta el a taliszomat? Egy keresztény? Mire kell egy kereszténynek talisz? Tehát egy zsidó lopta el. De hol van az ő talisza? Hol van az én taliszom?...

Amig így vitatkozott magával, az ur ráütött a vállára és mondta:

— *Moske! Moske!* Egy ökörrel nem lehet két bőrt lenyúzni. Ha nem lopták volna el a taliszodat, akkor nem jöttünk volna ilyen korán. — Ebből megértette a korcsmáros, hogy a talisza már nem fog előkerülni.

Ekkor kinyílt az ajtó és zsidók jöttek a korcsmába, hogy vigadjanak a nagy segítség öröme. A korcsmáros egyikőtől kölcsönkért egy talisz és hamar megimádkozott, aztán ő is közéjük ült egy-két kortyot inni. Az őrr ott ült mögöttük és ők öntöttek a pohárba. Lassanként a keresztények közül is átmentek néhányan a zsidók csoportjához, mert azt mondták, hogy az a pálinka, amire a zsidók elmondták az áldó imát, az nincs vízzel keverve. Ittak és jókedvűen, hangosan énekeltek.

Azóta nem csuszott le a sapka a samesz fejről és a talisz nem esett ki a kezéből. A korcsmáros tovább mérte a bort és vett magának egy új talisz.

Héberből fordította:  
Tisbi Illés.

**Weisz Mór** orthodox **שטודע** sütdéje  
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára  
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.  
Tarhonya, makaróni és levestészta a legujabb gyártmányaim.  
Gyors és pontos kiszolgálás! Kérjen árjegyzéket!

# HIREK

## NAPTÁR

Sábosz **ב. סבט 6.**

Gyertyagyújtás (Bpest): 4 óra 25 p.

מזרח kimenetele " 5 " 15 "

סוף זמן סריאת שמע 8.30

**OLVASÓINKHOZ!** Felkérjük mindazon igen f. olvasóinkat, akiknek előfizetése 1. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafelülvél megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belsőldön postafakarekpenztári csekk útján (50.791 sz.); külsőldön pedig (évi 22 P) postafelülvél eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnak fölíri ki.)

— A VÁCI DÁJON BEIKTATÁSA. *Vácról* jelentik nekünk: Fényes külsőségek közepette és nagy lelkesedéssel iktatta be hitközségünk az újonnan megválasztott dájont, *Rabbi Hers Meisels-t*, hivatalába, mult szombaton. Csütörtök este érkezett meg, apja: a sátorlajuhelyi szefárd főrabbi és fivére, a szarvasi főrabbi, valamint számos tekintélyes ulhelyi hívő kíséretében. A hitközség elöljárósága Pestre utazott elébe. A váci pályaudvaron a hitközség aprajagya várta és nagy óvációban részesítették. Első utja főt. Silberstein Dávid főrabbihoz vezetett, aki meghatottan üdvözölte munkatársát. Szombaton tartotta a dájon zsufolt templomban a székfoglalóját, melynek vezérfonala az volt, hogy a főrabbi jobbkeze kíván lenni és vele harmónikus akar működni a Tóra felvirágoztatásán. Este a hitközség disztermében *melave demalke* keretében ünnepelték az új dájont. Az első szónok *Silberstein* főrabbi volt, ki a község helyreállt békéjét dicsőítette. Utána *Hersch* Samu gyáros, a jesiva-internátus nemeslelkű felépítője köszöntötte meghatottan a dájont, mint a főrabbi segítő társát az internátus vezetésében és ünnepélyesen megígérte további áldozatkészségét a jesiva fenntartásához. Beszéltek még *Reb Dóvedl*, az ulhelyi főrabbi, a szarvasi főrabbi, *Hirschfeld* Mátyás, *Löwinger* F. Sándor, *Friedmann* Ábrahám, *Herman* Ignác, *Blumenfeld* Márk, *Benedikt* Sámuel, *Weinberger* Emánuel, *Pápa* Lipót, *Katzburg* Dávid, *Leopold* Herman és *Braun* Jakob. A szellemes *dioré tajró* mellett, emelkedett hangulatban maradt együtt a társaság hajnali 2 óráig és ünnepelte a hitközség fejlődése új korszakát.

— A SZANZI HIREK REBBE UNOKAI SZOVJET-OROSZORSZÁGBAN. *Beregszászról* írják nekünk: Mult szombaton városunk vendége volt *R. Jesájele Halberstam* — a régi szandeci gaon (*Divré Chájim*) *Krakkóban* lakó fia, — akinek utazási célja: Oroszországban lakó gyermekei megmentése. Igen sok idegen, — tulnyomó részben magyar chósizid látogatta meg s igen élénk, gyönyörű áhítattal koszorúzott szombatot teremtetett városunknak. Bucszásra az egész város és vidékének zsidósága jelent meg nála.

— ÉLÉNK HITK. VÁLASZTÁS SURÁNYBAN. *Nagysurányból* jelentik tudósítónk: Városunkban f. hó 18-án folytak le a hitközségi választások, melyet nagy viharok előztek meg. A vallásos és a vallástalan párt csapott össze egymással, mely küzdelemből örvendetesen a vallásos elem került ki győztesen. Elnökké *Ehrenfeld* Dávidot választották meg, aki már hosszú évtizedek óta tölti be az elnöki tisztet s mint a szlovenszkói központi iroda alelnöke is általános nagyrabecsülésnek örvend. Alelnök lett *Wollner* Mór, gondnokok: *Weisz* Pál és *Gyurk* Lipót, bizottsági tagok: *Prisender* Béla és *Spitzer* Ferenc, ellenőr: *Weisz* Viktor, pénztárnok: *Reichfeld* Ede. Választmányi tagok: *Grünwald* Lázár, *Rosner* V., *Joris* A., *Weisz* Zsigmond, *Paskusz* Albert, *Weisz* Fülöp, *Trotzer* Ödön, *Fiala* Ignác, *Stern* Miksa.

— EGY HITKÖZSÉG ELSŐSZÜLÖTTJE. *Wilchowitza* máramaros-megyeyi faluban a zsidók igen mulatnak egy elsőszülöttön, aki nem is — ember. Sőt: borju. Mint elsőléllésű (*bechajr*) pillantotta meg a napvilágot egy zsidó birtokában, aki az anyatehenet elfelejtette kellő időben eladni. Mivel a bechajrt sem eladni nem szabad, levágni is csak akkor, ha előbb hibát kapott, amelyet természetesen előidézni nem szabad, a borju egész szabadon jár-kei (*jurü ad sejsztaávu*) s mivel a zsidók adnak neki enni, annyira hozzájuk

szokott, hogy ima idején a bészhamdrás udvarán futkározzik, ima előtt pedig várja pártfogóit a — mikvó előtt.

— EGY AMERIKAI ZSIDÓ BANK BUKÁSA. A new-yorki „Bank of United States” a legutóbbi események következtében fizetési nehézségekbe került. A bank alapítója *Joseph* Marcus volt, aki sokat áldozott zsidó célokra. A krízis körülbelül 400 ezer zsidó betevőt érint.

— MEGHALT UJVARI PÉTER. A magyar-zsidó irodalom nagy tehetségű művelője, *Ujvári Péter* író, elhunyt. 1869-ben született *Tolcsván*, ahol apja *Grossmann* Wolf rabbi-helyettes volt, de néhány évre Péter születése után az érsekújvári orth. hitközségbe hívták meg. *Ujvári Péter* gyermekkorát itt töltötte és a közeli *Nagysurányban*, ahol a híres *R. Feivel* Flaut tanítványa volt. A nagynevű rabbi különös figyelmet fordított az éleseszű és kitűnő humorú fiúra, aki 13 éves korában önálló talmudi disszertációval jeleskedett. Később a váci jesivára, majd *Miskolcra* került, ahol középiskolai tanulmányokat is folytatott. Apja halála után kenyérkereső pályára került és újságírónak, majd regény- és novellairónak ment. A kommün után *Kolozsváron*, később *Szlovenszkóban* élt s irt. *Budapestre* jövet kiadta a *Magyar Zsidó Lexikont*. Rendkívüli szegénységben töltötte napjait. Orthodox szempontból még meg kell említeni, hogy 1912-ben az unifikációt előkészítő bizottság titkára volt. Ezt az unifikációs mozgalmat *dr. Klein* Adolf (*Szabadka*) indította meg s az Egyenlőség támogatta, de az akkori orthodoxia elszánt s egyöntetű akarata, valamint az *Allgemeine Jüdische Zeitung* harcai zátonyra juttatták az egész akciót. Vasárnap folyt le a temetése. *Dr. Fischer* Gyula főrabbi bucsúztatója s az újságírók képviselője után *dr. Grauer* Vilmos, *dr. Patai* József beszéltek nagy hatással a kiváló nagy íróról, akinek a földi életében annyi szenvedés jutott.

— SZLOVENSZKÓBÓL. A czéhlemi főrabbi, *R. Refoél* Kohn, aki már elbucszott hiveitől s *Ungváron* el akarta foglalni állását, *Kassán* marad rokonainál. Az ungvári hitközség egy, az elhunyt rabbi fia, *R. Sije* köré csoportosuló frakciójának közbenjárására a rendőrség még nem adott neki letelepülést s így az installáció késik. — A nyitrai orth. hitközség főrabbi állására jelölve lettek: *Ungár* nagyszombati, *Buchsbaum* galantai és *Szoffer* marosvásárhelyi főrabbi.

— IFJUSÁGI ÉLET SZOMBATHELYEN. A *Tiferesz* *Bachurim* f. hó 4-én tartotta rendes évi tisztújító közgyűlést. *Holzer* József elnök beszámolt az év leteletesebb eseményeiről, majd a *Somré Sabosz* fontosságát ismertette és lelkére kötötte az egyesület minden egyes tagjának, hogy ezen rendkívüli fontossággal bíró zsidó ügyvel minél jobban foglalkozzanak. A lelkes beszéd után a több, mint 80 tagot számláló egyesület a következő tisztikart választotta meg: *Holzer* József elnök, *Holländer* Adolf alelnök, *Bonyhádi* Miklós pénztáros, *Ragendorfer* Samu titkár, *Kohn* Andor ellenőr, *Schiff* Leó ház-nagy, *Zollner* Béla könyvtáros. Választmányi tagok: *Steiner* Emil, *Frey* Salamon, *Leuchter* Jenő, *Neustadt* Sándor, *Neumann* Dávid, *Holzer* Dezső, *Trebitsch* Elemér, *Unger* Samu. — Az egyesület munkájáról a következőt írja nekünk *Holzer* József elnök, a „Zsidó Ujság” december 23-i számában megjelent, *Reinitz* Pálnak a tanonckérdéssel foglalkozó cikkével kapcsolatosan: „Nálunk a jesivát végzett ifjak minden este 8–10-ig, szombaton pedig d. e. és d. u. tanulnak s előadnak, kitűnő eredménnyel, 25–30 taggal. Iparos-tanonok, kereskedők este 8–9-ig naponta kitűnő előadót hallgatnak. Egyesületünk olyan nevet szerzett magának hitközségünk tagjai előtt, hogy a kereskedők és iparosok kényszerrel gyakorolnak a tanoncaikra, hogy a tanulást látogassák. A fiuk viselkedését vallási szempontból, egyesületünk előjárósága és komoly tagjai állandóan figyelik és ha kell, azonnal közbe lépnek. A tanulást és tanítást *Einhorn* rabbi ur figyelemmel kíséri és eddig a legnagyobb meglepéssel nyilatkozott munkánkról.”

— PUSZTÍTÓ VIHAR PALESZTINÁBAN. *Londonból* jelentik: Palesztinában és a szomszédos országokban néhány nap óta pusztító, heves vihar dúl, amely igen súlyos károkat okozott a narancstermésben. *Tel-Aviv* városában szökőár szerű ciklon óriási károkat okozott. A *Sinai-hegység* közelében a homokviharok teljesen eltorlaszolták a vasuti sineket, úgyhogy Palesztina s Egyiptom között a vasuti közlekedést is be kellett szüntetni. *Haifa* kikötőjét házmagas hullámok borították el. A hullámok elsöpörték a kikötő egy részét és a vasut egy kis szakaszát. A városban elszakadtak a villamos-vezetékek; az áram egy személyt megölt. *Jaffa* kikötője valóságos romhalmaz, a hullámok harminc bárkát összetörték. A kikötőparancsnokság épülete víz alatt van.

— A GALÁNTAI TIFERESZ BACHURIM felkérésére *Meisels* Henrik szarvasi főrabbi vasárnap délután előadást tartott az ifjuságnak. A termet zsufolóság megtöltött közönség élvezettel hallgatta a rabbi magas-színvonalu fejtegetéseit.

— A TISZALOKI SASZCHEVRA *Fried* Jakob főrabbi z. c. I. Jahrzeitja alkalmából *Tévezs* 24-én nagyszabásu *szijum hasasz* ünnepélyt rendezett. *Fried* Aron rabbi tartalmas charifusz és magidusz beszédén kívül *Rottenstein* tiszalóki és *Weber* kádkápolnai kántorok gyönyörű énekei tették élvezetessé az ünnepélyt, melynek rendezése *Weisz* Herman saszchevra gondnok érdeme.

— LAKODALMAT, BANKETTET minden legkényesebb igényt is kielégítően vállal *Klein* Géza orth. kóser vendéglős Nyiregyháza, Menürendszer. — Utazóknak árengedmény, —

— ELHUNYT A SZENTPÉTERVÁRI FŐRABBI. *Rabbi Dóvid Tevele Katzenellenbogen* leningrádi (pétervári) főrabbi 81 éves korában elhunyt. Már 20 éves korában lett rabbinak nyilvánítva s 1907-ben elfoglalta a szentpétervári főrabbi-széket. Kiadott egy művet *Jevomajsza-ra* és megjelentetett akadikus elmélkedéseket (*Divré Dóvid*). A bolsevisták utolsó éveit nagyon elkeserítették. — תנצ"ה

— A GALÁNTAI TIFERESZ BACHURIM *Avajdo* zoro-ra szijum ünnepélyt rendezett. *Buchsbaum* főrabbi mélyeszántó drósóján kívül *Frankfurter* (*Salgótarján*), *Löwinger* Albin, *Kalisch* S., *Kaiser* Salamon és *Brück* Béla szónokoltak. A rendezés *Kahan* Jenő érdeme.

— A GALÁNTAI TIFERESZ BACHURIM felkérésére *Meisels* Henrik szarvasi főrabbi vasárnap délután előadást tartott az ifjuságnak. A termet zsufolóság megtöltött közönség élvezettel hallgatta a rabbi magas-színvonalu fejtegetéseit.

**Engel Nándor és Fia**  
POSZTÓ-, SZÖVET-ÉS BÉLÉSÁRUK ÁRUHÁZA  
Budapest, V., Vilmos császár-ut 2.  
Eladás kicsinyben is nagybani árak mellett  
Telefon: Aut. 801-29.

## Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legszigorubb vallási és minden igénynek megfelelő husvétii pászka kapható

### Grünstein Jenő

villanyerőre berendezett pászka gyáránál Szeres.

Tegyen egy 5 kg. postacsomag próbarendelést.

## Katzburg Salamon

### könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

קבל לחדשים ספרים ביום ובמחר נמוך

## Felnőttek figyelmébe!

Méregképes könyvelővé képezünk.

Egyidejűleg szépírást, gyors-gép- és helyesírást sajátíthat el csekély díjazásért, kedvező fizetési feltételek mellett.

Napközi- és esti tanítás.

Négy középiskolát végzeteknek 6 heti, négy elemi végzeteknek 8 heti tanfolyam. Jelentkezések személyesen vagy írásban:

**Zuckermann Albert,**

VII., KIRÁLY-UTCA 21., II. 52.

— MIERT NEM HONOSITJAK NÉMETORSZÁGBAN A ZSIDÓKAT? A porosz Landtagban *Nuschke* (állampárti) képviselő kérdést intézett a kormányhoz, hogyan történhetik, hogy a Landtag többszöri határozata ellenére nem honosítanak olyan zsidókat, akik több mint tíz éve laknak Németországban és minden törvényes kelléknek megfelelnek. A miniszterelnök nyomban válaszolt és kijelentette, hogy a ma is érvényben levő 1913-as állampolgársági törvény szerint az egyes tartományoknak joguk van vétót emelni a honosítások ellen. Egyetlen tartomány sem vette igénybe ezt a jogát, kivéve a kicsi *Türingia*, amely tulajvalövleg fellegvára a német reakciónak. A belügyminiszter hasonló értelemben nyilatkozott, csak azt tette hozzá, hogy birodalmi törvény-nyel kellene a honosítás eddigi igazságtalanságait kiküszöbölni.

## „FAVORIT” gőzmosó, ruhafestő, vegytisztító

VI. PAULAY EDE-UTCA 51.

TELEFON: AUT. 270-14.

Nagy árkedvezmény február hó 15-ig.

ARJEGYZÉK:	Férfiöltöny tisztítás ... ..	P	4.50
	Férfi felöltő tisztítás ... ..	"	4.50
	Nőiruha tisztítás ... ..	"	2.80

Hívásra házhoz küldök és pontos időre leszállítok. A telefon díjat a számlából levonásba hozom. Vidékieknek a retourportót visszatérítem. Üzletek és üzemek részére fonalfestést, kelmefestést, férfi és női fehérnemű adjusztálást olcsón vállalom.

— A PÜSPÖKLADÁNYI ORTH. HITKÖZSÉG új tisztikara: Grünfeld Mór elnök, Grünhut Károly és Kohn Jakab alelnökök, Ehrenfeld Ferenc, Klein Jakab gabe-k, Hirsch Ignác pénztárnok, Ladányi Manó ellenőr.

— A SZOLNOKI ORTH. IMAGYEGESÜLET folyó hó 18-án tartott tisztújító közgyűlésén a következők választották meg: Singer Ferenc elnök, Schönfeld Jenő gabe, Steinberger Áron jegyző, Sámuel Miksa pénztárnok, Schwarcz Lipót ellenőr.

— EGY OROSZ TENGERNAGY FIA A ZSIDÓ HITRE TÉRT. Párisból jelentik: Makarof tengernagynak, az orosz-japán háboruban az orosz flotta egyik parancsnokának a fia-családjával együtt a zsidó hitre tért s az Ábrahám nevet vette fel. A tengernagy fia kijelentette, hogy apja okmányai között megtalálta a bizonyítékát annak, hogy a családja zsidó eredetű és ezért elhatározta, hogy visszatér ősei hitére és Palesztinába költözik.

— MULTHETI REJTVÉNYUNK MEGFEJTÉSE: 777. A kockák kitöltve, megfelelő elrendezés után, minden irányban, úgy függőlegesen, mint vízszintesen ezt adják:

7	1	7
7	7	1
1	7	7

Helyesen fejtették meg: Friedmann Viktor (Szerencs), Spitzer Jenő és Etel (Füzesgyarmat), Bleier Miklós (Sámson), Steiner Fülöp és Andor (Paks), Jungreis Anron (Gyöngyös), Fuchs Sali (Biharkezes), ifj. Groszmann Herman (Demecser), Seidenfeld Lajos (Pápa), Friedmann M. A. (Kántorjánosi), Schnitzler Sólem és Börüch (Püspökladány), Gyémánt Alfréd és Imre, Katz Judit (D.-Szerdahely), Ungár Mór (Ónod), Braun Dezső (Tab), Dick Zsigmond (Boldogkőváralja), Jungreis Malkele, Gerendás Irén (Féhergyarmat), Zimmermann Lipót (Edelény), Groszberg Ervin (Bpest).



## A HIRES STAUFFER

orth. כשר sajtyártmányok ismét kaphatók  
Neser dobozos emmentali, Cvi (Szarvas) dobozos emmentali, Block emmentali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.

Központ: Stauffer és Fiai sajtyárak, Répcelak.

— GAZOMLÉS ALDOZATA. Krakói jelentés szerint, Tarnobrzeg galicai városkában, ahol az „Ateresz Jesuo” c. széfer szerzője van eltemetve s akinek Jahrzeitjára a chászidok ezrei gyűlnek össze, a legutóbbi összejövetel alkalmából a Rzeszowból való igen tudós R. Meir Ecksteint a szobájában nyitvahagyott gázscsapból kiömlő gáz álmában megölte. Nagy részvétellel a rebbe siremléke (ajhel) mellett temették el. — הנצב"ה

— A SZIKSZÓI TIFERESZ BACHURIM legutóbb megtartott újjáalakuló közgyűlésén a következők lettek megválasztva: Schück Sámuel gondnok, Kaufmann Jenő ügyv. gondnok, Platner Ernő pénztárnok, Schwarcz Jakab ellenőr; számvizsg. biz. tagok: Rösenberg Simon, Reinitz Ernő, Schönberger Arnold.

— AZ „E—G” UJABB KIROHANSASA. A neológ szócsó legutóbbi számában ismét a hozzá méltó dűrva stilusban, tajtékzó dühvel ront neki lapunknak s még mindig rágódik azon, hogy ő fogjt velünk szemben Sándor Pált megvédeni. A mult számban már lezártuk az ügyet, miután minden olvasónk megállapította, hogy az említett szócsó levelet hamisított. De az újabb hadakozása folytán, nem hallgathatunk. És pedig azért nem, mert valami legendát költ a budapesti orth. hitközség egy üléséről és az orthodoxia illetékes faktorairól. Az „E—g” beállításával szemben kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a hitközségi ülésen megbélyegezték az „E—g” támadását és bizalmuknak adtak kifejezést a „Zsidó Ujság” iránt! Az „E—g” szóbanforgó legendaköltése — alapalan fecsegés s stilszerűen illeszkedik a levélhamisításba. De az ellen is fel kell szólalunk, mert velünk kapcsolatban példálódzik „eseh lapok”-ról... Ezen obskurus gyanúsításával szemben, rámutatunk arra, hogy több oly adat birtokában vagyunk, melyek őt diszkvalifikálják hazafiasságá monopolium bitorlására. Az adatokkal azonban csak akkor szolgálunk, ha a szócsó-vezető nem fog nyugton maradni.

## Uj rejtvény

Beküldte: Düm Herman, Ujfehértó.

בלי ראשי נגד פניכם רעה  
בלי רגלי על הראש סימן האבל  
תמצא אותו בעם ענלה יהוה-יהוה  
ושנה לי בנימורה

(Fejem nélkül elöttetek a baj, lábam nélkül a fejen a gysz jele, — megtalálhatsz engem a „szép borju” országában s az „év” az én számbeli értékem.)

Szerdáig beérkező megfejtők neveit a jövő számban hozzuk.

— RABBI MORDECHAJ EMLÉKENEK. (Levél.) Rendkívül meghatott a „Zsidó Ujság” mult számában megjelent nekrológ R. Mordechaj Kohn-ról, a budapesti orth. hitközség nagytudásu s mély vallásosságú metszőjéről. Ha kellene bizonyíték arra, melyik lap képviseli az orthodoxiát Magyarországon, akkor elég lenne arra a körülményre rámutatni, hogy vajjon milyen lap tud ilyen méltó módon megemlékezni egy sajtótról, az orthodox hitközség legfontosabb tisztviselőjéről — mint egy oly következetes orthodox orgánnum, mint a „Zsidó Ujság.” Két okom van, hogy a „Zsidó Ujság” megemlékezésével kapcsolatban háls kegyelettel adózzam az elhunyt emlékének. Elsősorban ő vitte az én kis fiamat is Ábrahám szövetségébe. Továbbá az én szülőfalumban kezdte áldásos működését, mint rabbihegyettes, Egyeken, mint önálló anyahitközségben. Szónokolt a szokásos alkalmakkor és a bené tajróknak rendszeres süirt adott elő. Még most is — 27 év után — hálával beszélek működéséről az egész község. Áldás emlékére! Domány Ernő.

— 83 ÉVES KORÁBAN MEGHALT NATHAN STRAUS. A NAGY EMBERBARÁT. Nathan Straus németországi zsidó családból származott, amely a rajnai Pfalzból néhány évtizeddel ezelőtt vándorolt ki Amerikába. A három Straus fivér az amerikai gazdasági életben nagy szerepet játszott. Izidor Straus, mint ismeretes, a „Titanic” elsüllyedésénél lelte halálát, Oszkár Straus, aki az Egyesült Államok törökországi követe volt, öt évvel ezelőtt halt meg és most Nathan Straus is követte fivéréit a halálba. Évtizedek óta foglalkozott Nathan Straus jótéti akciók irányításával és ebben a munkájában meghitt és odaadó munkatársa volt felesége. Amerikában számos gyermekvédelmi és betegket istápoló intézmény köszönheti a Straus házaspárnak létét és fejlődését. Jólal a háború előtt Nathan

Straus kiterjesztette a jótékonyági akciók egész sorozatát Palesztinára. Jeruzsálemben népkonyhákat állított fel, ahol felekezetre és fajra való különbség nélkül minden szegény ember kapott ingyen ebédet. Ugyanakkor egy orvosi kísérleti intézetet is alapított Jeruzsálemben. A háború alatt a nyomorgó palesztinai nép felségelyezéséről gondoskodott és se szeri, se száma azoknak a karitatív intézményeknek, amelyek Nathan Strausnak köszönhetik létezésüket. Ő volt az első, aki 1927-ben ötezer fontsterlinget adományozott a palesztinai földrengés áldozatai hozzátartozóinak, akik majdnem kizárólag arabok voltak. 1929-ben nyitották meg Jeruzsálemben a Nathan és Lina Straus nevével elnevezett egészségügyi intézetet.

— A SURÁNYI ATERESZ BACHURIM legutóbbi közgyűlésén megválasztottak: Wollner Géza elnök, Rosner M. alelnök, Weisz József ellenőr, Grünwald J. pénztárnok, Tauber Armin titkár.

— HALÁLESÉTEK. Bő aratást végzett a halál e héten a budapesti orthodox hitközség nőtagjai sorában. Három nemes nő tiszta lelket szolgáltatta magához az Örökkévaló kifürkészhetetlen akarata. Weber Márkusné 37 éves korában hagyta itt rövid betegség után 6 kis árváját és gyászoló férjét. Egy rombadőlt szentély jelzi korai elmulását. Szerdán pedig utolsó útjára kísérték özv. Hoffmannét. Fia dr. Hoffmann Ernő és veje Kramer Samu siratják a legnemesebb, jóságos anyát. Szerényen élt, a Tóra szellemében vezette házat Glück Vilmosné, ki hosszú szenvedés után 68 éves korában elhunyt. Dr. Friedmann Izidor, a chevra jeles elnöke, nemeslelkű, jámbor nővérét gyászolja. — Paksról jelentik: Mult pénteken elhunyt községünkben özv. Adler Bernátné, 83 éves korában. Igazi hitű asszony volt, mintaképe a jámbor zsidónőknek. Bonyhádon lakott hosszú éveken át, ahol 9 gyermekét vallásos szellemben nevelte. Fivérei voltak néhai Steiner Pinkász iloki főrabbi és néhai Steiner Salamon paksi hitközségi elnök. Az elhunytat Bonyhádon temették. Pollák Ábrahám dájnonon kívül fivére R. Doniél Steiner (Bpest) tartott felette heszpedet. Gyászolják gyermekei, unokái, dédunokái. — הנצב"ה

## Nyilatkozat

Tokaj, 1931. jan. 20.

Egy felekezeti organum utóbbi számaiban oly közlemény jelent meg, mintha a tokaji orth. hitközség csatlakozott volna a Pro Palesztina mozgalomhoz.

Nagymultu hitközségünk reputációja érdekében szent kötelességemnek tartom ezuton a széles nyilvánosság tudomására hozni, hogy ezen tendenciózus hiradás nem felel meg a valóságnak.

Hitközségünk, mely megingathatatlanul a hamisítatlan, tradicionális, vallásos orthodox alapelveken áll, hódolatteljes alázattal respektálja — a legilletékesebb és legmagasabb orth. vallási fórum — az orth. központi Rabbibizottság deklarációját, mely az 1929. évi június hó 26-án Budapesten megtartott orth. országos nagygyűlésen egyhangulag kimondott, hogy:

„Változtallanul érvényben van a negyedszázad előtt hozott azon vallási tilalom, amelyet akkor az orthodox Rabbikar a cionizmusra, a mizrachira és minden egyes válfajára hozott. Ez az iszür nemcsak az említett elnevezések alatt ismert mozgalommal szemben áll fenn, hanem vonatkozik a legujabb Pro-Palesztina akcióra is!”

Ezt az enuniciót az országos orth. Rabbibizottság tagjai mondták ki. Ezek a mi Nagyjaink, a mi irányító, utmutató, programadó vallási vezéreink, kik a vallásnélküli cionizmus és minden mellékkülönítményét az orthodox vallási felfogással inkompatibilisnek bélyegzik; nem pedig a mechallele sabosz beferheszje, veochlé nevelész útrévesz lehachisz bibliakritikus, kikeresztelkedett családú, hitetlenek.

A valóság az, hogy a Pro Palesztina, mint magántársaság tényleg megalakult községünkben. De miután a bizottság tagjai meggyőződtek a fenti iszür tényéről — melyről előzőleg tudomásuk nem volt — felhatalmaztak annak kijelentésére, hogy ezen magánakció is, a mai naptól megszüntnek tekintendő.

Ezzel a tokaji Pro-Palesztina felöltötte a „néhai” jelzőt!

Jungreis Nándor főrabbi.

## Családi hírek

Rosner Miksa, Makó, Steinmetz Blanka, Budapest, folyó hó 20-án házasságot kötöttek.

Grosz Lujzika, Debrecen, Fränkl Márton, Berettyóújfalú, jegyesek.

Rosenbaum Sárkát Nádudvar, eljegyezte Weinberger József Putnok.

Reichenberg Eta Vác, Weiszberger Sámuel Hajduszóvát, jegyesek.

Krausz Sárkát, Krausz Adolf szappangyáros leányát, Debrecen, eljegyezte Rosenberg Sámuel, Csenger.

## Szerkesztői üzenetek

SCH., D.: Rejtvénye nem jó, mivel 77 és nem 77 lesz írva. — „BIREMIZE”: Valószínűleg megkapja februárban. — S. K.: Cikke nem világos. — SZFVÁR: Nem ajánljuk. — „FIKCIÓ”: Teljesen fölösleges „megvédeni” az orthodoxiát... Az, hogy egy hazafias deklaráció hozatala céljából megjelentek, még korántsem jelenti azt, hogy „beléptek”. — „SZ. É.”: Köszönjük! — CHÓSZID: Amint értesülünk, Reb Sólem Eliezer (Ujfehértóról) a napokban Pásztón volt, aminek hírére az egész vidék elzarándokolt hozzá s kikérte tanácsát ügyes-bajos dolgokban. — SÁRVÁR: Nem szolgálhatunk.

## Csodaszép parókák

Tartós ondulás (Dauerwellen)

és hajfestések. — Szolid árak!

**Pock Károly**  
hölgyfodrász  
Budapest

VI. Andrassy-ut 19

Telefon Aut. 199-10

— Az UJFEHÉRTÓI TIFERESZ BACHURIM a napokban alakult meg, a következő tisztikarral: Herczeg Viktor elnök, Rosenberg Ábrahám gondnok, Düm Ferenc II. gondnok, Schönfeld József ellenőr, Zola Viktor pénztárnok, Stern Ernő jegyző. Választmány: Lövinger Béla, Wachter Lipót, Koppel Mór, Weinstock Zoltán, Halberstam Chájim.

**Pollák Sarolta** kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról) minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntetve! Rögtöni hatás! Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus) Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházzal szemben.

## Pályázatok

A NAGYSIMONYI AUT. ORTH. IER. HITKÖZSÉG kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Fizetés havi 100 pengő. Pályázótól megkivánthatik, hogy három orth. rabbitól képviselet és magyar állampolgár legyen. Családi állapot és életkor megjelölendő. Próbára csakis meghívottaknak lesz az utiköltség megtérítve. Kóhn József hitk. elnök

## Utazók figyelmébe!

Nagy dobos máj Pengő 1.20-tól. Visszatérő utazók számára áruháza. Ugyanott **cukorbeteg**ek, részére mindenféle bel- és külföldi tápszerek. **Schwarz Gábor** orth. kóser füstöltárú és csemege üzlete Budapest, Népszínház-u. 42-44.

## Üzletáthelyezés!

30 év óta fennálló üzletemet **Kertész ucca 43. sz. alól VI., KIRÁLY UCCA 58.** szám alá helyeztem át. Telefon: Aut. 240-85.

## SEIDNER LIPÓT

posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza Billiárd, játékasztal- és íróasztal posztók. — Ebédloasztal, padló és dekoráció filcek.

## Gumiharisnyák

Fűzők  
Gyógyhaskötők

és  
egészségügyi cikkek

## Magyar Kötőgyár B.T.

IV., Kristóf-tér 6  
IV., Kossuth Lajos-u. 8  
VIII., Ulloi-ut 40  
I., Krisztina-tér 3  
TELEFON TELEFON

## Apróhirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

JELIGÉS levelek továbbításához szükséges portó okvetlen mellékelendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közvetít házasságot Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

FIATAL, házas hugom részére keresek talmudban jártas 25-30 éves szakképzett órá-ékszerészt. Szép existenciát biztosítva. Hozomány készpénz. Jelige „Magyar állampolgár”

FÉRJHEZADNÁM 24 éves intelligens, csinos, jövedelmező ipárral rendelkező leányomat, jömegejelenésű, szombattartó, existenciával rendelkező fiatalemberhez. Hozomány: 7000 pengő. Jelige: „Érdem szerinti”.

NŐÜL vennék orthodox családból való nőt, akinek a hozománya egy részéből kitanulnék valami szakmát. Választ „Becsület és szorgalmas” jeligré, a kiadóbivatalba kérek.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

VARRÓGÉPEK, kerékpárok gyári eladása részletre. Löwinger Gyula Győr, Hid-utca 17.

MACZESZ-SISZERT KERESUNK. Ajánlattevők jelentsék be igényeiket és referenciáikat az Orth. Izr. Hitközségnek, Szombathely.

VOLT TALMUDISTA, jelenleg borszakmában, állást cserélné, esetleg vas- és épületfakereskedésbe is. „Török” jeligré.

VIDEKI fiatalember ajánlkozik chümes és gemore tanítására, ugyanintén elemi iskolák korrepetálására. Üzletben jártas. „Szerény igény” jeligré.

FESTÉKESEKNÉL, fűszereknél bevezetett ügynököket felveszek. Klein, Rózsa-u. 95.

BÓCHEREK figyelmébe! Purimspielokat 1, 2, 3, 4 és 5 felvonásban, 1-től 10 személyesig, legolcsóbban szállítok pénz előzetes bevétele mellett, vagy utánvétellel. Árak 1 P-től 16 P-ig. Meg nem felelőt becserélek vagy a pénzt visszaküldöm. Reich Béla, Nyirbátor, Piac-tér 24.

TEHETSÉGES 86 éves ember, mindenhez ért, raktárnoki, hitközségi vagy bármely más állást elvállal. Kitűnő munkacsoport minden téren. Ajánlatokat „Vallásos” jeligré a kiadóba kér.

TÖNKREMENT terménykereskedő állást keres, sámesz, melamed vagy hasonlót. Jelige: „Talmudtudós”.

VALLÁSOS fiatalember, ki többféle szakmában jártassággal bír, elvállal bármilyen állást. Feltétlenül megbízható és jó munkacsoport. Elmegy vidékre is. Esetleg gyermekek tanítását, ivri, chümis, rási és misnájezt elvállal. Levelet „Vidék 21” jeligré a kiadóba kér.

KÓSER háztartáshoz azonnali belépésre perfekt főzőnő felvétetik. Steiner szeszkereskedés, Kapuvár.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zwergebohnen) á 86 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvétellel: Mandl Márton, Gyöngyös.

JÖMEGJELENÉSŰ 24 éves fiatalember, önálló cipész, volt bócher, megköszölne 2-3000 pengő hozománnyal. Cim kettőslapon a kiadóban.

75 ÉVES betegen fekvő özv. asszony könyörög hittestvéreihez, hogy segítsék őt a nagy nélkülözéseiben és nyomorában. Özv. Márkus Miksáné, Bpest, Petneházi-utca 11/a, fidsz. 11.

PURIMELŐADÁSOK! Rendezők figyelmébe! Ha elsőrangú erkölcsi és anyagi sikert akarnak, úgy forduljanak bizalommal Holzschlag Sámuelhez, ki rendez, játszik, maszkiroz. magyar, német és jiddis nyelven. Pest környékén is. Holzschlag Sámuel, Dob-utca 21.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos  
GROSZBERG JENŐ

Spatz, Henrik könyvnyomdája  
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

## ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:  
Groszberg Lipót ל'פ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.  
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.  
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:  
Groszberg Jenő

## Hitközségeink egyik fontos etappe-ja

A magyarországi orthodox-neológ viszony abban a percben vesztett régi feszültségéből, amidőn az a belátás győzedelmeskedett, hogy elvileg, hitbéli dolgokban a két frakció sohasem találkozhatik, de ha a vallási elveket nem érintő, közérdekű gyakorlati munkáról van szó, az együttműködés igenis lehetséges. S különösen hasznos dolog az orthodoxia számára mindazt az üdvöset, amit a másik táborban lát, megszívlelni s amennyiben a vallási szempontok s egyéb viszonyok megengedik, megvalósítani nálunk is. Ebből az okból kifolyólag igazán üzletlen örömmel látjuk, hogy a neológ hitközségek életében igen öröndetes intézmény van készülében, amennyiben a nem-orthodox *Izraelita Hitközségi Tisztviselők és Alkalmazottak Egyesületének* a nyugdíjgyesület megalakítása körüli fáradozását már majdnem a teljes siker koronázta meg. Ebben a munkában része van az egyesületnek, de eldöntött fontosságú a kultuszminiszternek két év előtt kiadott rendelete lett. Ez a rendelet az ország hitközségeihez fordul, hogy állítsák föl alkalmazottaik nyugdíjintézetét, különben megfontolás tárgyává teszi a miniszter, vajjon az 1928. évi 40. törvények, amely az agkori biztosításról szól, ne terjesztessék-e ki, a hitközségekre is. Ez utóbbi eset nem lett volna kellemes az alkalmazottakra, mert negyven évi szolgálat után csupán 50 százalék nyugdíjat biztosít. A kényszer pedig nem módja az ilyen dolgok elintézésének. Ép ezéi igyekeznek a kongresszusi zsidóság vezetői, hogy saját nyugdíjpénztár felállításával jóval kedvezőbb nyugellátást nyerjenek a tisztviselők. Igaz, van a tervezett intézménynek egy árnyékoldala, amelyen egyelőre nem lehet segíteni s ez: az 50 éves korhatár. Ötven éven felüliek nem lehetnek tagjai a nyugdíjgyesületnek s így tehát azok, akik

nehézséggel elvetik a magot, nem fognak arathatni s csak a jövő generációért dolgoznak. A számítások megvannak, a jelentkezések száma biztató s így alighanem a megvalósulás stádiumába lép a kongresszusi hitközségi tisztviselők ama reménye, hogy hosszú szolgálat után az élet alkonyán ne legyenek a nincsteleneknek, a bizonytalanságnak vagy a lealázó könyörödományra való rászorultságnak kitéve.

Ami a nyugdíjintézet megalakításánál erkölcsileg is szép, az, hogy a munkában résztvevőnek a kongresszusi zsidóság előkelői: főrabbi, hitközségi elnökök, egy kuriai bíró, országgyűlési képviselő stb. Mindez azt bizonyítja, hogy a tisztviselők ügyének jogosultságáról megvan a győződve az illetékesek. A kérdés illetén való állása fölött minden orthodox zsidó csak örülhet. *A példa hatni fog, mert hatnia kell.* Egyfelől

a neológ tisztviselők ügyének elintézése, másfelől az állami kényszer kilátása siettetni fogja az orthodox tisztviselők fáradozásának megérlelését. Hisz az orthodox hitközségeknek a legteljesebb módon alkalom van morális ténykedést kifejezni: a magasabb parancsot saját akaratból fakadó kötelesség gyanánt teljesíteni. Az orthodox hitközségi tisztviselők nagyon rászorulnak agkori biztosításra, részben mert sokkal több a kis hitközség igazán éhbéren tengődő alkalmazottja, részben azért, mert orthodox tisztviselők körében ritkább a gyermekek oly mérvű elhelyezkedése, hogy azok segítségére lehessenek szüleiknek majdnem életük alkonyán. Az orth. hitközségek belső megerősödésének egyik igen fontos etappe-ja lesz a tisztviselők helyzetének intézményes megjavítása, amelyen — ugy tudjuk — a Központi Iroda is fáradozik.

## Rabbibeiktatás Ungváron

Ungvár, ahol egykor a *Maraham Asch* tanította a Tórást s ahol utána kiváló gaonok működése hírnevet szerzett a hitközségnek, egy idő óta hitközségi viszályok szinterévé lett. Ha szlovenszkói, illetve ruszinszkói hitközségekben dúló pártoskodásról volt szó, akkor két év óta Ungvárt is emlegették. A *chazokó*-párt s a *chazokó* jogát el nem ismerő, u. n. hitközségi párt állandó feszültségben tartotta a községet.

Most azt jelentik nekünk, hogy a *czéhlemi főrabbi, R. Refoél Kohn* — a mult számunkban ismertett nehézségek eliminálása után — *hétfőn este tartotta bevonulását az ungvári rabbiszékbe.* Híveinek nagy tömege kísérte gépkocsikon Kassáról Ungvárra, ahol határtalan lelkesedéssel fogadták. A nagynevű főrabbi röviddel megérkezése után, a templomban hatalmas erejű székfoglaló beszédet tartott, mely a lelkes híve-

ket valósággal magával ragadta. Tőlünk, mint az események hű krónikásától, távol áll minden állásfoglalás. A *chazokó* körüli viszály jelenleg majdnem olyan általános kérdés lett, amilyen annak idején, vagy 150 évvel ezelőtt, az a kérdés volt, hogy vajjon a *Jaavétz*-nak (R. Jáka Emden) vagy a *Rebbe Reb Jajnoszonak* van igaza? Akkor mindenki érdekelve volt a kérdésben, mindenkinek véleménye támadt s így bármilyen véleménynyilvánítás — érintett valakit. Nem szólunk tehát a *chazokó* mellett, sem ellene. Feltételezzük azonban, hogy a tudós *czéhlemi főrabbi* Ungvárra való érkezése a konszolidáció biztos jele s ennek nyomán a hitközségi béke bekövetkezése várható; az a korszak, amikor a hitközségi tagok harcaikat — a *gemore lapjain, az érvek fegyverével fogják vívni.* Ez a szent háború illik a *M. Asch* hitközségéhez.